

УДК 004.056

Овчаренко В.Ю., Резніченко В.А.
Кіровоградський національний технічний університет

Кіберзлочинність в Україні і світі

На сучасному етапі суспільні відносини не можуть існувати та нормально функціонувати без інформаційного обміну в інформаційно-телекомунікаційних системах. Процес інформатизації сучасного суспільства привів до того, що інформація перетворилася на своєрідний стратегічний ресурс, який володіє цінністю, тобто має якості товару. В свою чергу, впровадження сучасних інформаційних технологій в економіці, управлінні, кредитно-банківській діяльності, стрімкий розвиток інформаційно-телекомунікаційних технологій на основі використання глобальної інформаційної мережі Інтернет та спрощення доступу до неї широкого кола користувачів через персональні комп'ютери – обумовило зростання злочинних проявів у зазначеній сфері.

Кіберзлочинність та боротьба з нею. У докладі Центру по боротьбі зі злочинами в мережі Інтернет (Internet Crime Complaint Center) ФБР США оприлюднено сукупний збиток від кіберзлочинності, який склав 198,4 млн доларів, що на 15.3 доларів більше, ніж у 2005 році. При цьому офіційно було зареєстровано 207 тисяч заяв від потерпілих. За оцінками фахівців МВС РФ у 2002 році збиток від економічних злочинів з використанням Інтернет-технологій склав біля 450 млн доларів.

Фахівці правоохоронних органів виділяють дві форми даного виду злочинності. Одна з них – суспільно небезпечні діяння, пов'язані з незаконним тиражуванням комп'ютерного програмного забезпечення, незаконним втручанням до автоматизованих систем обробки даних, вторгненням на сайти, створенням та розповсюдженням шкідливих програм та інші. Друга форма кіберзлочинів – вважається більш розвинутою і динамічною, використовує глобальні інформаційні мережі. До неї відносять розповсюдження сайтів, пов'язаних з наступним контентом:

- дитячою порнографією;
- збутом наркотиків;
- расистською, ксенофобною або антисемітської спрямованістю;
- терористичного толку;
- про замах на приватне життя;
- з інструкціями з експлуатації вибухових речовин;
- повідомлень, реклами в шахрайських цілях.

Останнім часом рівень кіберзлочинності швидко зростає в Україні. Експерти зазначають, що Україна - дуже важливий центр хакерства, поряд із Росією, Бразилією, Китаєм та меншою мірою - Індією. У цих країнах досить освічене молоде населення, високий рівень безробіття та обмежені можливості працевлаштування.

Можна констатувати, що в Україні в повному обсязі присутні всі ключові «класичні» кіберзлочини (шахрайство, здирництво, несанкціонований доступ до персональної інформації користувачів та автоматизованих баз даних, поширення порнографії, продаж зброї чи наркотиків тощо) і щороку їх кількість зростає.

Розглядаючи динаміку кількості карних справ, порушених Службою безпеки України за фактами виявлених кіберзлочинів, можна чітко прослідкувати їх істотне збільшення: від 39 справ у 2005 році до 158 у 2011 році. За результатами розгляду кримінальних справ у судових засіданнях за вказаний час винесено 20 судових вироків, з них

у другому півріччі 2012 року — 14, у першому півріччі 2013 року — 6

Ще наочнішими є дані МВС України. Стрімко зростає кількість шахрайств, здійснюваних за допомогою високих інформаційних технологій — лише за 6 місяців 2013 року їх було виявлено 986, у той час як за весь 2012 рік — 1663. Зростає кількість злочинів, пов'язаних з незаконними діями з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, обладнанням для їх виготовлення: за весь 2012 рік виявлено 21 і стільки ж — за півроку 2013 року

СБУ і МВС в особі Управління боротьби з кіберзлочинністю опинилися на вістрі війни з «кіберами». На жаль, їхніх зусиль замало. Особливо, зважаючи на наші українські реалії. Якщо раніше українські програмісти-хакери писали вчинені віруси для злому і розкрадання даних в багатих західних країнах, то тепер у зв'язку з посиленням боротьби американської і європейської влади з комп'ютерними злочинами їхня увага звернулася і на Україну.

Українською проблемою є як недостатня кількість державних експертів в області комп'ютерно-технічної експертизи, так і складнощі з введенням в правове поле досліджень фахівців комерційних організацій. Типовий термін проведення комп'ютерно-технічних експертиз становить від півроку і вище через високу завантаженість профільних державних установ. Весь цей час підозрюваний може перебувати в СІЗО.

Наша країна з її низьким рівнем обізнаності про загрози використання комп'ютерів і низьким рівнем інформаційної безпеки стає для них справжнім клондайком. Розкрадання коштів в системах інтернет банкінгу, даних кредитних карт, DDoS-атаки на сайти, шахрайство в інформаційних мережах і інсайдерські витоки інформації стають повсякденними явищами.

Висновки. Таким чином, кіберзлочинність - це проблема, з якою зіштовхнулася планета у 21 столітті, і яка обіцяє рости та поглинати все більше коштів. Незважаючи на усі заходи, що їх приймають окремі особи, фірми, а також держава, кіберзлочинність продовжує свою діяльність, збільшуючи прибутки порушників та зменшуючи вміст кишень пересічних громадян. Тому сьогодні особливо важливо переглянути усі існуючі заходи та активно розробляти нові, що принесуть більшу користь та надійніший захист від кіберзлочинців.

Нині кіберзлочинність становить для нашої держави більш серйозну небезпеку, ніж ще 5 років тому. Незважаючи на зусилля правоохоронних органів, спрямованих на боротьбу з кіберзлочинами, їх кількість, на жаль, не зменшується, а, навпаки, постійно збільшується.

Проблема профілактики і стимулювання кіберзлочинності в Україні — це комплексна проблема. Сьогодні закони повинні відповідати вимогам, що пред'являються сучасним рівнем розвитку технологій. Пріоритетним напрямком є також організація взаємодії і координація зусиль правоохоронних органів, спецслужб, судової системи, забезпечення їх необхідною матеріально-технічною базою. Жодна держава сьогодні не в змозі протистояти кіберзлочинності самотійно. Нагальною є необхідність активізації міжнародної співпраці в цій сфері. Експерти впевнені: саме хакери в недалекому майбутньому стануть загрозою номер один, змістивши тероризм. Незважаючи на віртуальність злочинів, збиток вони завдають цілком справжній.

Список використаних джерел

1. Конвенція про кіберзлочинність. Конвенція ратифікована із застереженнями і заявами Законом №2824-IV від 7.09.2005 ВВР 2006 №5-6 ст. 7.
2. Wikipedia Інформаційні злочини - <https://uk.wikipedia.org/>.
3. OCCRP - США: ущерб от интернет-преступности в 2012 году составил 520 миллионов долларов - <https://www.occrp.org/ru/daily/1956-us-520-million-lost-to-online-crime-in-2012>.